

N. III / 20.

Mélyen tisztelt Méltóságos Uram,

Oszinte örömfogel , hogy mélyen átérzett, de egyben kedves kötelességemnek végre eleget tehetek és részletesen írhatok Professzor Úrnak az elmúlt időszak munkájáról.

Itteni tanulmányaim menetére döntő befolyással volt Méltóságodnak jószágos közlése, amellyel figyelmemet a kar által kitűzött "A hivatásos közzolgálat fejlődésének irányai" c. pályatételre méltóztatott felhívni. Azonnal bátor voltam röviden válaszolni Professzor Úrnak, hogy a pályázaton feltétlenül résztveszek, azzal az érzéssel, hogy ezt a témát és közigazgatási területet tudományos alapossgal díjazásra méltó színvonalon feldolgozhatni vélem, annál is inkább, mivel eddigi kutatásaim szorosán ebben az irányban mozogtak, nagyszerű eredményekkel. Az kétségtelen, hogy teljes terjedelmében június 1-ig eredetire tervezett tanulmányom el nem készíthető, de viszont a későbbi kibővítés reményében az anyagot a pályatételnek megfelelő formában és mértékben össze fogom állíthatni.

Pályamunkám vázolata nagy vonásokban a következőképen alakul:

Első fejezet. A közzolgálat eszméje és története. (A közzolgálat mint állampolitikai szükségesség és mint etikai eszme. Az ókor közzolgálat. A közzolgálat fejlődésének utja a főbb államokban. A hivatásos bürokrácia keletkezése. Németország. Anglia. Amerika. Franciaország. Magyarország.)

Második fejezet. A közzolgálat jelen problémái. (Az új problémák magyarázata. A közigazgatás mint államhatalmi ág hatalmas súlybeli növekedése. A közigazgatási állam (Verwaltungs-, oder Exekutivstaat). A modern közzolgálat tételesjogi szabályozása a főbb államokban, különös tekintettel a tekintélyi államok közzolgálatára.

Harmadók fejezet. A közzolgálat jövője. (A különböző államformák és

rendszerek mellett is megállapítható közös vonások a közszolgálatban, amelyek állandó jellegűek és a fejlődés folyamán még inkább ki fognak domborodni. Instrukcionális jelleg. Hivatásos jelleg. A szak-képzettség szempontja. Mennyiben hajlik a kontinentális közszolgálat az angol-amerikai felé, és fordítva? Kialakul-e egy egységes közszolgálati rendszer? Szolgálati pragmatika. A magyar közszolgálat jövő szempontjai.)

Természetesen ez csak nyers vázlat, amelyen finom simításokat végez az ember egészen az utolsó percig. Ide vonatkozással csak azt szeretném tisztelettel kérdezni Professzor Urtól, vajjon a probléma feldolgozásánál Méltóságos Uram az általánosabb tudományos szempontoknak, vagy a magyar vonatkozások kiemelésének méltóztatik nagyobb jelentőséget tulajdonítani? Én azt hiszem, a kettőt szerencsés szintézisben fogom tudni összefoglalni. A pályamunka határideje, ugyebár június 1., és a karhoz nyújtandó be?

Az utolsó beszámolómtól óta eltelt két hónap alatt a nemzeti szocialista közszolgálat mélyreható analizálását újabb lépéssel vittem előre, amennyiben a párt és tagozatainak közszolgálatjellegű funkcióit igyekeztem a bürokráciához való viszonyában megismerni, és feldolgozni. Óriási anyagot gyűjtöttem össze, csak képtelen voltam eddig feldolgozni. Tisztánlátásom azonban konkrétan kialakult, amint ezt meglepődve ismerték el azonnal maguktól mindazok a professzorok és szakemberek, akikkel január folyamán beható tudományos eszmecsere folytattam, amelyeknek eredménye nem csupán a konkrét kérdésben elért tisztánlátásom, hanem állandó tudományos nexus, amelynek további itteni és hazai munkásságomnál igen nagy hasznót jelentenek. Természetesen mint Professzor Ur intézetének asszisztense mindenütt a legelőzékenyebb fogadtatásra találtam. Különösen eredményes volt Koellreutter professzor szemináriumának meglátogatása, majd a vele való többszörös és beható eszmecsere, amelynek rám nézve nagyon megtisztelő beféjezése volt egy ebéddel és d.u.-i teával egybekötött meghívása Pullach-

2.

ba, ahol, privátkönyvtárát együttesen átbuvarkodtuk. Minden egyes munkát le-
diktált nekem, részletes magyarázat mellett, ami csak a közszolgálat kér-
dését illetően számbajöhetett, s amelyeket én még nem ismertem. Ő mint
párttag abban a szerencsés helyzetben van, hogy a közigazgatási jog ok-
tatására némi befolyást gyakorolhat, ami a párton kívül álló professzorok-
nál teljesen ki van zárva, ők új tézisekkel nem jöhetnek, nekik csak a
már kiforrott, náci-szemléletnek megfelelő tudományos keretekhez alkalmaz-
kodni kötelességük. Így azután nagyon eredeti szempontokkal lehettem gaz-
dagabb. Többek között Karl Schmitt-^é esetet is érdekesen világította meg.
Schmitt professzorról nagyon érdekes cikk jelent meg - eltekintve a Schwar-
zes Korps esetlen támadásaitól, amelyeket tartalmazó ~~számok~~ egyáltalán nem
kaphatók - "Der christliche Standestaat" c. Bécsben megjelenő lap 1936. dec.
25. számában, "Der Fall Carl Schmitt., von einem, der ihn kannte" címmel.
Koellreutter professzor szerint egy Franz Bley nevezetű osztrák kultur-
hisztóri^{us} írta, aki a nemzeti szocializmus uralomra jutásáig, amikor a
neves német professzor gleichschaltolt, nagyon jó barátságban volt Schmit-
tel. Még a jelen pillanatban bizonyára kapható a szám Bécsben, később azon-
ban valószínűleg indexre teszi az új rezsim.

Münchenben ezenkívül mint a Reichsstudentenführer vendége néhány napig
tanulmányoztam az alatta álló hatalmas birodalmi organizációt, igen gazdag
közigazgatási tapasztalatokat szerezve. Azt hiszem, ma nincs magyar ember,
aki e rendkívüli fontos kulturintézményével a Harmadik Birodalomnak oly
közeli és beható érintkezésbe jutott volna, s azt oly alaposan megismer-
hette volna, mint az csekélységemnek módjában volt. Az egész Reichsstudenten-
führung a NSDAP egyik főtagozata, vezetője Reichsleiter, s mint ilyen
rendeletkibocsátási joga van, a hatáskörében felmerült kulturális és
szociális problémákat önálló és csak neki felelős közigazgatási appará-
tussal végzi, s magára a kultuszminisztériumra is befolyást gyakorol, a-
mint az előttem konkrét esetekkel kimutatták. Münchenből Stuttgartba hi-
vott meg a Reichsstudentenführer, ahol szintén igen értékes dolgokat volt
alkalmam észlelni. Innen Jénába utaztam, s Scheuner professzossal beszél-
tem ugyanazokról a konkrét kérdésekről, amelyek^{et} a hivatásos bürokrácia és

a párt viszonyát illetően Koellreutter professzorral érintettünk. Hasonlóan cselekedtem Lipcsében, ahol Richard Schmidt nyugalmazott professzorral, majd Huber és Gerber professzorokkal folytattam nagyon értékes és eredménydus eszmecsserét. Hihetetlen, mennyire tágul az ember horizontja egy ilyen ankétszerű megbeszélés folytán, amely az egyéni kutatómunkának tartalmát kölcsönöz, helyes irányt mutat.

E nagy út után azonnal hozzá láttam, a hallottak kamatoztatásával ahhoz a munkához, amely júniusig pályamunka formájában, azután pedig kiegészítve mint hosszabb tanulmány, kiadásra alkalmas formában fogja a közszolgálat átfogó tudományos analízisét tartalmazni, ama szempontoknak megfelelően, amelyeket fentebb nagyjában vázoltam. Ez a konkrét építő munka fogja kitölteni az ösztöndíjas év hátralevő részét, s fogja első állomását képezni annak a tudományos munkásságnak, amely-ugy érzem-komoly figyelmet fog érdemelni, s amely méltóvá tesz engem arra a kitüntetésre, hogy Professzor Ur szoros tudományos munkatársává választhasson. A további hazai munkalehetőség biztosítása vezérelt, amikor belföldi ösztöndíjért folyamodtam, hogy a külföldön szerzett erkölcsi és szellemi tőkét a belföld nyugodtabb légkörében kamatoztathassam.

Már másfél hónap óta megfelelő ütemű munkatempóban vagyok. Reggeltől az ebéd-és vacsoraidők megszakításával éjjel 12-ig, láig dolgozom, s hála Istennek az idő legnagyobb részét a tudományos munkának szentelhetem. Február havában még int nagy külön elfoglaltságot jelentett a magyar bál, amelyet Sztójay követ ur égisze alatt mint hivatalos jellegű bálát kellett megrendezni. Ennek lazajlása után, tudományos munkám sürgősségére s arra való tekintettel, hogy a nemzetközi akadémikus szövetség, amelynek eddig vezető titkára voltam, ügyvezető másodelnökké választott, a magyar főiskolai szövetség másfél év óta viselt elnöki tisztéről lemondottam, amit a követ ur mint fővédnök legmagasabb elismerésének és köszönetének nyilvánítása mellett elfogadott. Most már csak tanulmányaimnak kívánom minden időmet szentelni, s a nemzetközi szövetségnél viselt tisztelemet is csak magasabb szempontokra figyelemmel tartom meg, tudván, mit jelent ez az itteni magyar főiskolásoknak, akik tandíjkedvezményeket és

egyéb segélyeket kaptak ajánlásomra, s akiknek érdekeit hosszú éveken át senki nem képviselte. Most pillanatnyilag ebben a vonatkozásban komolyabb elfoglaltságot jelent annak a munkaközösségi egyezménynek a megkötése, amely a német és a Berlinben tanuló 800 külföldi főiskolás kulturális összeműködését lesz hivatva konkrétan előmozdítani.

Még megemlítem Professzor Urnak, hogy február 24-én előadást tartottam Peters professzor közigazgatástudományi szemináriumában "Grundsätzliches über den höheren Verwaltungsdienst in Ungarn" címmel, amelyet Peters professzor-bizonyára tulzott udvariasságból a szemeszter legjobb referátumaként aposztrofált, s erről még bizonyítványt is adott. A Beamtenschaft pedig átvette előadásomat közlésre.

Nagy örömmel és hálás köszönettel vettem kézhez az intézet tudományos szemléjét, amely azt hiszem már ebben a pillanatban is hazai tudományos életünk első ^{Közigazgatás} folyóíráta. Boldog leszek, ha tanulmányom egyik fejezetében érintett, s a nemzeti szocialista párt közszolgálatos funkcióit illető kérdéssel részletesebben írhatok a Közigazgatástudomány 3. számába.

Mélyszéges hálám és köszönetemet fejezem ki Professzor Urnak lekötő támogatásáért, amellyel Méltóságod a tanügyi közigazgatás fogalmazási karába való kinevezésem előmozdítani méltóztatik. Hihetetlenül ösztönzőleg és megnyugtatólag hatott rám Méltóságos Uram magas támogatásának tudata. Meg vagyok győződve, hogy az célhoz segít engem. Legfőbb vágyam, hogy két éves itteni munkásságom, gazdag tapasztalataim eredményét és megszerzett nagyszerű összeköttetéseimet, amelyeket teljes egészében és egyedül Professzor Urnak köszönhetek, a magyar hazára, az állam szolgálatába állíthassam és közszolgálatunk előbbrevitelére gyümölcsözőtethessem. Ez a vágy és a biztos célhoz érés tudata tölt el engem hihetetlen energiával és munkakészséggel, amelynek felhasználásával odahaza haladéktalanul szeretnék munkához kezdeni. Ez az érzés és tudat töltött el engem állandóan egyetemi tanulmányaim befejezése óta egy benső építő megnyugvással, amelyből nem tudtak kimozdítani

egyéb kedvező lehetőségek, mondjuk a birói pályára vonatkozóan. Én vágyat érzek a magyar közigazgatásnál működni, s nem törődöm azzal, hogy sokkal gyengébb képesítésű s részben fiatalabb kollégáim előbb kinevezést nyertek a bíróságoknál. Biztos vagyok benne, hogy ösztöndíjas éven végén nem kell majd törni a fejemet az elhelyezkedési lehetőségek miatt, ha Professor Ur pár nap múlva benyújtandó kérvényemet Szily Excellenciájánál pártfogolni méltóztatik. Kérvényem felszerelve április elején Szily Excellenciájánál lesz, Farkas professzor ur a maga részéről is a legmelegebben ajánlott.

Még egy kisebb jelentőségű tiszteletteljes kérésem van a Professor Urhoz. A kielii Világgazdasági Intézet szerkesztőségi osztálya kérést intézett hozzám, állítsam össze azoknak az intézeteknek gazdasági szervezeteknek és személyiségeknek a listáját, akik a Weltwirtschaftliches Archiv előfizetőiként számbajöhetnek. Mivel én itt a közelebbi adatokat megszerzeni nem tudom, másrészt a kielii szives fogadtatást valamivel viszonzni szeretném, tisztelettel kérem a Professor Urat, méltóztassék az intézet ifjabb tagjaiból valakit kijelölni, aki ezt elvégezné, s a listát nekem megküldhetné.

A Méltóságos Asszonynak tiszteletteljes kézcsókkal maradva, vagyok a Professor Urnak Peters professzor üdvözlétének és legbensőbb hálaám kifejezése mellett

mélységes tisztelettel
alázatos szolgálja és tanítványa

Nádashegyi Béla

U. i. Az Anschluss természetesen óriási lelkesedést váltott ki a népben. A jó poroszok rövidesen már Csehországba akarnak marsirozni. 4 nap óta zászlótenger borítja a várost s az ünneplések egymást érik. Senki sem tart attól, hogy talán valami nemzetközi bonyodalom keletkezne. Viszont jellemző egy másik képviselő professor mondja (magyarul írom az esetleges cenzura miatt), na Ausztriába sem érdemes már utazni!